

# NATUUR & MILIEU

## Jaarrekening 2015



Natuur & Milieu  
Hamburgerstraat 28a  
3512 NS Utrecht

## Inhoudsopgave

1. Balans per 31 december 2015	3
2. Staat van baten en lasten over het boekjaar 2015	4
3. Kasstroomoverzicht	6
4. Grondslagen voor waardering en van resultaatbepaling	7
5. Toelichting op de balans per 31 december 2015	11
6. Toelichting op de staat van baten en lasten over 2015	17
7. Specificatie en verdeling kosten naar bestemming	23
8. Toelichting verdeling uitvoeringskosten naar bestemming	24
9. Overige gegevens	26
- Vaststelling en goedkeuring	26
- Resultaatbestemming	26
- Gebeurtenissen na balansdatum	26
 Bijlage: Begroting 2016	 27

## 1. Balans per 31 december 2015

Na verwerking resultaatbestemming.

		31 december 2015	31 december 2014
ACTIVA	ref.		
Immateriële vaste activa	5.1	77.846	14.768
Materiële vaste activa	5.2	184.644	265.838
Vorderingen en overlopende activa	5.3	1.389.298	1.592.320
Effecten	5.4	155.701	145.145
Liquide middelen	5.5	<u>2.707.947</u>	<u>4.058.185</u>
		<u>4.252.946</u>	<u>5.795.650</u>
<b>Totaal</b>		<b>4.515.436</b>	<b>6.076.256</b>
PASSIVA			
Reserves en fondsen	5.6		
- Reserves			
. Continuïteitsreserve		2.830.142	3.008.296
. Bestemmingsreserves		364.198	510.569
. Bestemmingsfondsen		<u>6.443</u>	<u>21.065</u>
		3.200.783	3.539.930
Langlopende schulden	5.7		
Kortlopende schulden	5.8	<u>1.314.653</u>	<u>2.536.326</u>
<b>Totaal</b>		<b>4.515.436</b>	<b>6.076.256</b>

## 2. Staat van baten en lasten over het boekjaar 2015

		werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
<b>Baten</b>				
Baten uit eigen fondsenwerving	6.1	2.826.318	4.264.100	2.311.334
Baten uit acties van derden	6.2			
<i>Baten uit acties van derden</i>		<i>2.082.693</i>	<i>1.994.500</i>	<i>2.137.738</i>
<i>Baten uit extra trekkingen</i>		<u><i>663.333</i></u>	<u><i>900.000</i></u>	<u><i>1.091.243</i></u>
Totaal baten uit acties van derden		2.746.026	2.894.500	3.228.981
Baten van overheden	6.3	1.226.754	939.900	1.065.758
Rentebaten en baten uit beleggingen	6.4	42.054	31.500	67.673
Overige baten	6.5	<u>126.962</u>	<u>115.000</u>	<u>127.679</u>
<b>Som der baten</b>		<b>6.968.114</b>	<b>8.245.000</b>	<b>6.801.425</b>
<b>Lasten</b>				
Besteed aan doelstellingen	6.6			
- Campagnes		2.613.263	3.048.610	2.389.333
- Voedsel		1.259.230	1.047.903	969.064
- Energie		901.418	1.088.589	691.052
- Mobiliteit		1.383.384	1.613.024	1.742.643
- Overige		<u>508.817</u>	<u>520.165</u>	<u>483.619</u>
		6.666.112	7.318.291	6.275.712
Werving baten	6.7			
- Kosten eigen fondsenwerving		123.608	332.597	148.490
- Kosten acties derden		<u>18.246</u>	<u>116.858</u>	<u>52.114</u>
		141.855	449.455	200.603
Beheer en administratie	6.8			
- Kosten beheer en administratie		<u>509.850</u>	<u>477.254</u>	<u>516.983</u>
<b>Som der lasten</b>		<b>7.317.817</b>	<b>8.245.000</b>	<b>6.993.298</b>
Resultaat		- 349.703	0	- 191.873

**Resultaat bestemming**

Toevoeging/onttrekking aan:

- Continuïteitsreserve	- 178.154	-	- 61.381
- Bestemmingsreserves			
Onttrekking Reserve Ziekteverzuim	- 100.000	-	-
Onttrekking Bestemmingsreserve projecten	- 56.927	-	- 119.221
Toevoeging Reserve Donateursbaten N&M	-	-	- 2.851
- Bestemmingsfondsen			
Onttrekking Donateursbaten Zeekracht	<u>- 14.622</u>	<u>-</u>	<u>- 8.420</u>
	- 349.703	0	- 191.873

### 3. Kasstroomoverzicht 2015 (volgens de indirecte methode)

(De cijfers tussen haakjes verwijzen naar de toelichting.)

Bedragen \* € 1.000

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>		
Bedrijfsresultaat	- 350	- 192
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	104	155
- Veranderingen in werkkapitaal		
- Voorraden	-	-
- Kortlopende vorderingen (1)	203	1
- Kortlopende schulden (2)	73	- 286
- Aanpassing reserve doorlopende projecten	-	- 162
- Langlopende lening kwijtgescholden	-	81
- Voorzieningen	-	-
- Nog te besteden projectgelden	<u>- 1.295</u>	<u>206</u>
	<u>- 1.019</u>	<u>- 161</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	- 1.265	- 198
<b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>		
Investerings in materiële vaste activa	- 86	- 113
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	-
Aankopen beleggingsportefeuille	-	-
Verkoop uit beleggingsportefeuille	-	-
Verkregen reserves van Zeekracht	<u>-</u>	<u>-</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	- 86	- 113
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>		
Aflossing leningen o/g	-	-
Toename/Afname geldmiddelen	- 1.351	- 311
Liquide middelen per 1 januari	4.058	4.369
Netto toename/afname	<u>- 1.351</u>	<u>- 311</u>
Liquide middelen per 31 december	2.708	4.058
<b>Toelichtingen (zie voor de cijfers de toelichting op de balans)</b>		
<i>1. Kortlopende vorderingen</i>	<i>31-12</i>	<i>01-01</i>
Te vorderen Opbrengsten	753	684
Debiteuren	403	623
Overige	<u>234</u>	<u>286</u>
	1.389	1.592
<i>2. Kortlopende schulden</i>		
Crediteuren	503	238
Belastingen en premies s.v.	185	187
Overige schulden	<u>334</u>	<u>523</u>
	1.022	949

## 4. Grondslagen voor waardering en van resultaatbepaling

### Algemeen

Natuur & Milieu is sinds 1 juli 2007 gevestigd aan de Hamburgerstraat 28a, 3512 NS te Utrecht.

De statutaire doelstelling van de Stichting is:

"Het leveren van een herkenbare bijdrage aan een duurzame samenleving, nationaal en internationaal. Daarbij zet de stichting zich in voor de ecologische dimensie van duurzame ontwikkeling (een schoon milieu voor huidige en toekomstige generaties, een rijke natuur en een divers landschap) met oog voor de sociale en economische aspecten ervan en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords. Het maken van winst wordt niet beoogd." De statuten van de stichting zijn voor het laatst gewijzigd op 20 november 2014.

### Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, waarbij vreemde valuta direct zijn verantwoord tegen de koersen, waartegen zij zijn ver- of gekocht. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest of belegging zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Onder de investeringen in materiële vaste activa zijn alleen de investeringen opgenomen waarvoor in het lopende boekjaar geldmiddelen zijn uitgegeven.

Transacties waarbij geen in- of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder waardestijging beleggingen en financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

### Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van Natuur & Milieu zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het vereiste inzicht noodzakelijk is zijn de aard van de oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

### *Grondslagen voor waardering activa en passiva*

#### Algemeen

Als houder, sinds 2003, van het CBF-Keur is de jaarrekening van Natuur & Milieu ingericht conform de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen (Richtlijn 650).

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Indien noodzakelijk wordt op vorderingen een voorziening in mindering gebracht voor oninbaarheid.

#### Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar. Als dit nodig is, vinden her-rubriceringen plaats op balans- of resultaatposten teneinde het inzicht in de balans- of resultatenrekening te verbeteren.

#### Materiële vaste activa

De bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen gebaseerd op de economische levensduur. Voor meubilair is de economische levensduur gesteld op 5 jaar, voor automatiseringsapparatuur en ontwikkelde software op 3 jaar, en voor interne verbouwingen op 10 jaar.

De Stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Als wordt vastgesteld dat een bedrijfsmiddel niet langer economisch rendabel is, wordt dit bedrijfsmiddel door middel van een extra afschrijving tot op nihil afgeschreven.

### **Vorderingen en overlopende activa**

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. Vorderingen hebben een looptijd van korter dan 1 jaar, tenzij expliciet anders is vermeld in de betreffende toelichting.

### **Effecten**

De participaties zijn gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum opgegeven door de bewaarder van het participatieregister ANT Custody. Op- en afwaarderingen muteren in het eigen vermogen in de reserve waardeverschillen beleggingen.

### **Liquide middelen**

Liquide middelen bestaan uit kas-, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

### **Reserves en fondsen**

Het eigen vermogen van de Stichting wordt ingedeeld in diverse reserves. Jaarlijks wordt het resultaat door het bestuur bestemd. De Stichting heeft een continuïteitsreserve gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat zij ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen.

In de bestemmingsreserve is een reserve Doorlopende projecten opgenomen voor gelden die bestemd zijn voor projecten die over het jaar heen lopen.

De reserve Ziekteverzuim is gevormd voor het afdekken van financiële risico's met betrekking tot langdurig ziekteverzuim.

De reserve Zeekracht en de reserve Waardeverschillen beleggingen hebben beiden betrekking op de participaties Meewind. Voor de baten van de donateurs Zeekracht is een bestemmingsfonds opgenomen.

### **Schulden en overige passiva**

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij de eerste verwerking opgenomen.

### **Operationele leasing**

Bij de Stichting kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan het eigendom verbonden zijn, niet bij de Stichting liggen. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

### **Grondslagen van resultaatbepaling**

De baten uit eigen fondsenwerving zijn project gerelateerde baten met een contractueel vastgelegde bestemming en op te leveren prestaties. De betreffende baten en lasten worden ten gunste van het resultaat gebracht in het jaar



waarop deze betrekking hebben. Dit gebeurt conform de 'percentage of completion methode' van de tot de rapportagedatum verrichte prestaties ten behoeve van het project. De bepaling van het % gereed vindt plaats op basis van de tot de rapportagedatum gemaakte projectlasten in verhouding tot de geschatte totale projectlasten. Een positief resultaat op een project wordt pas bij realisatie genomen; een negatief resultaat op projecten wordt genomen indien voorzien.

De opbrengsten van de Nationale Postcode Loterij worden in totaliteit ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar waarin de bate uit de actie van derden is ontvangen dan wel door derden is toegezegd.

De in het resultaat vrijgevallen baten kunnen aan de daartoe gevormde bestemmingsreserve projecten worden toegevoegd.

Subsidies van overheden worden eerst gepassiveerd en komen ten gunste van het resultaat naar gelang de gesubsidieerde lasten zich voordoen.

Baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De kosten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

### **Lasten**

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

### **Personeelsbeloningen**

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. Natuur & Milieu heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De pensioenregeling is ondergebracht bij de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw (BPL). De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de staat van baten en lasten verwerkt. Het bedrag dat als pensioenvoorziening is opgenomen, is de beste schatting van de nog niet af-gefinancierde bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

### **Afschrijvingen op materiële vaste activa**

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikname afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging van de toekomstige gebruiksduur plaatsvindt, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

### **Rentebaten en rentelasten**

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

### **Toelichting op de specificatie en verdeling kosten naar bestemming (zie hoofdstuk 8)**

De toerekening systematiek van de lastenverdeling is gebaseerd op daadwerkelijk gerealiseerde declarabele uren en personele omzet binnen de doelstellingen. De lasten op de verdeelstaat worden als volgt aan de activiteiten toegerekend:

- De kosten van Publiciteit en communicatie worden verdeeld over de doelstellingen aan de hand van het gemiddelde aantal fte's.
- De salariskosten van uitvoerende medewerkers worden toegerekend op basis van de gerealiseerde declarabele uren en het gemiddelde aantal fte's op maandbasis. De kosten van ondersteunende medewerkers worden, voor zover er een rechtstreeks verband is, gedeeltelijk toegerekend aan de doelstellingen.

- De overige personele kosten, huisvestingskosten, bureaunkosten, organisatiekosten, algemene kosten en afschrijvingen worden verdeeld aan de hand van het gemiddeld aantal fte's per doelstelling/activiteit. Waar mogelijk worden kosten direct toegerekend.
- Materiële projectkosten zijn kosten gemaakt binnen de thema's ten bate van een specifiek project. Deze kosten zijn dan ook direct aan de doelstellingen toe te rekenen.

## 5. Toelichting op de balans per 31 december 2015

### 5.1 Immateriële vaste activa

	Soft- ware	Software niet in gebruik genomen
<i>Stand per 1 januari 2015</i>		
Aanschafwaarde	19.344	-
Cum. waardeverm. en afschrijv.	<u>4.576</u>	<u>-</u>
Boekwaarde per 1 januari 2015	14.768	-
<i>Mutaties</i>		
Investeringsen	58.881	15.760
Desinvesteringen	-	-
Afschrijvingen	11.563	-
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-
<i>Stand per 31 december 2015</i>		
Aanschafwaarde	78.225	15.760
Cum. waardeverm. en afschrijv.	<u>16.139</u>	<u>-</u>
Boekwaarde per 31 december 2015	62.086	15.760
<i>Afschrijvingspercentages</i>	<i>33,3%</i>	<i>0%</i>

Immateriële vaste activa betreffen de softwareontwikkeling van het project- en urenregistratiesysteem. In 2015 is geïnvesteerd in de bouw en ontwikkeling van een nieuwe website [www.natuurenmilieu.nl](http://www.natuurenmilieu.nl). In 2016 wordt een nieuwe HRM module in gebruik genomen, investeringen hebben deels in 2015 plaatsgevonden. Over deze investeringen wordt afgeschreven zodra de module in gebruik wordt genomen. De immateriële vaste activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering.

### 5.2 Materiële vaste activa

	Meubilair en inrichting	Automati- sering	Verbouwingen	TOTAAL
<i>Stand per 1 januari 2015</i>				
Aanschafwaarde	462.690	553.026	539.161	1.554.877
Cum. waardeverm. en afschrijv.	<u>442.959</u>	<u>482.132</u>	<u>363.948</u>	<u>1.289.039</u>
Boekwaarde per 1 januari 2015	19.731	70.894	175.213	265.838
<i>Mutaties</i>				
Investeringsen	4.530	6.518	-	11.048
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen	6.120	32.890	53.232	92.242
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-
<i>Stand per 31 december 2015</i>				
Aanschafwaarde	467.220	559.544	539.161	1.565.925
Cum. waardeverm. en afschrijv.	<u>449.080</u>	<u>515.022</u>	<u>417.179</u>	<u>1.381.281</u>
Boekwaarde per 31 december 2015	18.140	44.522	121.982	184.644
<i>Afschrijvingspercentages</i>	<i>20,0%</i>	<i>33,3%</i>	<i>10,0%</i>	

De materiële vaste activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering.

**5.3 Vorderingen**

De post kan als volgt worden toegelicht:	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Debiteuren	402.821	622.543
Te ontvangen opbrengsten (1)	752.748	683.600
Te ontvangen nalatenschappen	-	44.795
Nog te ontvangen rente	31.757	49.019
Overige vorderingen (2)	<u>201.971</u>	<u>192.363</u>
	1.389.298	1.592.320

Ultimo 2015 zijn alle vorderingen op oninbaarheid beoordeeld, hieruit zijn geen bijzonderheden gekomen.

(1) In de post te ontvangen opbrengsten zijn de opbrengsten en subsidies opgenomen die contractueel zijn toegekend en conform betaalschema nog gefactureerd mogen worden.

(2) De post overige vorderingen bestaat uit vooruitbetalingen inzake huuropbrengsten externe partijen, verzekeringen en kosten 2016.

Het verloop van de voorziening op debiteuren kan als volgt worden weergegeven:

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Stand per 1 januari	5.143	-
Bij: toevoeging	-	5.143
Af: Afboeking t.l.v. de voorziening	<u>4.975</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	168	5.143

**5.4 Effecten**

Ultimo 2010 is besloten niet langer beleggingen aan te houden in de vorm van aandelen of obligaties. Daarop is in 2012 een uitzondering gemaakt. In dat jaar is in vervolg op de afspraken met het voormalig bestuur van de Coöperatie Club Zeekracht UA als invulling op de doelstelling van haar bestemmingsreserve door Natuur & Milieu een investering gedaan in participaties Meewind. In 2015 heeft een switch plaatsgevonden in de verdeling van de participaties. De portefeuille bestaat uit 87,9582 participaties Zeewind bestaande Parken en 21,9896 participaties Zeewind Nieuwe Parken. De waardering van deze participaties vindt plaats tegen actuele waarde.

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Stand per 1 januari	145.145	136.445
Aangeschaft in het boekjaar	-	-
Verkocht in het boekjaar	-	-
Waardeverandering van beleggingen	<u>10.556</u>	<u>8.700</u>
Stand per 31 december	155.701	145.145
% van de Continuïteitsreserve	5,5%	4,8%

De effecten staan ter vrije beschikking van de Stichting en worden aangehouden voor directe aanwending in het kader van de doelstelling..

**5.5 Liquide middelen**

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Stand per 1 januari	4.058.185	4.369.333
Mutaties boekjaar	<u>- 1.350.238</u>	<u>- 311.148</u>
Stand per 31 december	2.707.947	4.058.185

Hieronder zijn opgenomen de direct opeisbare gelden bij bank- en giro-instellingen. Het betalingsverkeer loopt via de rekening bij de Rabobank. De afname van de liquide middelen is vooral te verklaren door het eindigen van Project A15.

De Rabobank heeft een garantie afgegeven ten bate van de verhuurder van Hamburgerstraat 28a groot € 106.303. Deze garantie heeft als onderpand een depositorekening bij de Rabobank van dezelfde omvang als de garantie. De overige liquide middelen zijn allen ter vrije beschikking van de organisatie.

### 5.6 Reserves en fondsen

Het beleid ten aanzien van de functie en gewenste hoogte van de reserves en fondsen is in 2013 op basis van een risicoanalyse aangepast en vastgesteld. Met dit beleid blijft de organisatie ruimschoots binnen de door Goede Doelen Nederland opgestelde richtlijn 'Reserves Goede Doelen' waarbij de aan te houden continuïteitsreserve maximaal 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie mag zijn.

	2015	2014
<i>Continuïteitsreserve</i>		
Stand per 1 januari	3.008.296	3.069.677
Mutatie n.a.v. resultaatverdeling	- 178.154	- 61.381
Stand per 31 december	2.830.142	3.008.296

De gewenste minimumhoogte van de continuïteitsreserve is 2,5 mln. en de maximale hoogte is 4,0 mln. Meer is niet gewenst omdat de organisatie geen winstoogmerk heeft. Het financiële risico van de organisatie is afhankelijk van de reguliere bedrijfsvoering (2,5 mln.) en van de continuïteit van de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij (risico max 1,5 mln.). In oktober 2015 heeft de Nationale Postcode Loterij laten weten dat Natuur & Milieu weer 5 jaar als beneficiënt mag rekenen op een bijdrage. Het gaat om bijdragen over de jaren 2016 t/m 2020.

#### *Bestemmingsreserves*

	2015	2014
<u>Doorlopende projecten</u>		
Stand per 1 januari	124.099	243.320
Mutaties:	- 56.927	- 119.221
Stand per 31 december	67.172	124.099

Veel projecten lopen over het kalenderjaar heen. Financiering wordt bij het begin van een project voor de gehele looptijd begroot. Dit heeft tot gevolg dat er aan het einde van een jaar financiering (in dit geval gelden van de Postcode Loterij) op lopende projecten is bestemd waarvoor nog geen kosten zijn gemaakt. Omdat deze kosten wel gemaakt zullen gaan worden voor deze projecten is hiervoor een bestemmingsreserve gevormd.

De directie heeft besloten om met ingang van het boekjaar 2014 een stelselwijziging toe te passen met betrekking tot de reguliere baten van de Nationale Postcode Loterij. Onder het oude stelsel werden baten verwerkt voor zover projectlasten waren gerealiseerd. Onder het nieuwe stelsel vindt verwerking plaats in het jaar waarin de bate uit de actie van derden is ontvangen dan wel door die derde is toegezegd. De reden van de stelselwijziging is gelegen in een verbetering van het inzicht dat de jaarrekening geeft. Het cumulatief effect van de stelselwijziging ad € 243.000,- is verwerkt in het boekjaar 2014.

	2015	2014
<u>Ziekteverzuim</u>		
Stand per 1 januari	240.000	240.000
Mutaties: Bestemming resultaat	- 100.000	-
Stand per 31 december	140.000	240.000

De reserve kan worden ingezet om de kosten van vervanging van langdurig zieken te financieren, zodat de organisatie haar ambitie kan blijven waarmaken. De gewenste omvang van de reserve moet het mogelijk maken 2 langdurig zieken (tegen een gemiddeld salaris van € 70.000) gedurende een jaar te vervangen. Omdat in 2015 een bovengemiddeld aantal medewerkers langdurig ziek was, hetgeen van invloed was op de omzet van de organisatie, en de omvang van de reserve boven de noodzakelijke omvang was, is besloten € 100.000 vrij te laten vallen ten gunste van het continuïteitsreserve.

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
<u>Zeekracht</u>		
Stand per 1 januari	130.000	130.000
Mutaties	<u>-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	130.000	130.000

Deze reserve is gevormd om tekorten binnen het project Zeekracht mee te dekken en om, indien de toekomstige herwaarderingsreserve niet toereikend blijkt te zijn, waardevermindering van de participaties Meewind mee op te vangen.

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
<u>Donateursbaten</u>		
Stand per 1 januari	0	2.851
Mutaties	<u>-</u>	<u>- 2.851</u>
Stand per 31 december	0	0

Deze reserve is in 2013 gevormd voor donateursbaten die worden ingezet in projecten die over het jaar heen lopen. De reserve is in 2014 gebruikt ter dekking van projectlasten.

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
<u>Reserve waardeverschillen beleggingen</u>		
Stand per 1 januari	16.470	7.770
Dotatie/Onttrekking	<u>10.556</u>	<u>8.700</u>
Stand per 31 december	27.026	16.470

De reserve waardeverschillen beleggingen is in 2013 gevormd ter beheersing van het risico van waardeverschillen van de participaties Meewind. De herwaardering door ANT van de intrinsieke waarde van de participaties is per 31/12/2015 aan deze reserve toegevoegd.

Totaal bestemmingsreserves:	364.198	510.569
-----------------------------	---------	---------

*Bestemmingsfondsen*

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
<u>Bestemmingsfonds Donaties Zeekracht</u>		
Stand per 1 januari	21.065	29.485
Mutaties	<u>- 14.622</u>	<u>- 8.420</u>
Stand per 31 december	6.443	21.065

Wanneer door derden aan een deel van de middelen een specifieke besteding is gegeven dient dit deel aangemerkt te worden als bestemmingsfonds. In 2013 is een bestemmingsfonds gevormd voor donateursbaten Vrienden van Zeekracht die ingezet kan worden voor het realiseren van projecten met betrekking tot wind op zee.

**5.7 Schulden langer dan 1 jaar**

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
<u>Lening Natuurmonumenten</u>		
Stand per 1 januari	-	81.680
Mutaties	<u>-</u>	<u>- 81.680</u>
Totaal langlopende schulden	-	-

De lening Natuurmonumenten is een renteloze lening, ontvangen van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland. De lening is zonder aflossingsverplichting verstrekt. In 2014 heeft Natuurmonumenten deze lening omgezet in een schenking.

**5.8 Schulden korter dan 1 jaar**

	<b>2015</b>	<b>2014</b>
<u>Belastingen en premies sociale verzekeringen</u>		
Loonbelasting	102.504	109.967
BTW	<u>82.380</u>	<u>77.486</u>
Totaal	184.884	187.453
<u>Overige schulden en overlopende passiva</u>		
Crediteuren (1)	467.328	238.165
Nog te besteden projectgelden (2)	292.941	1.587.733
Te betalen oude verlofrechten	122.987	128.268
Nog te betalen pensioenpremies (3)	71.420	37.034
Nog te betalen salariskosten	11.283	11.286
Ontvangen borggelden inwonende organisaties	23.161	23.161
Overige schulden (4)	<u>140.649</u>	<u>323.226</u>
Totaal	1.129.769	2.348.873
Totaal schulden korter dan 1 jaar	1.314.653	2.536.326

(1) Het crediteurensaldo is toegenomen ten opzichte van 2014. Een verklaring voor de stijging is dat eind 2015 een aantal campagnes is gestart waarvoor veel media exposure heeft plaatsgevonden. Daarnaast is de huur van het pand opgenomen onder deze post, in 2014 was deze reeds afgewikkeld.

(2) De hier vermelde bedragen betreffen zowel vooruit ontvangen projectgelden (€ 499k) als toezeggingen waarvan de realisatie in 2016 of later plaatsvindt (€ 791k). Ontvangen projectgelden van de Postcode Loterij in lopende projecten worden met ingang van 2014 na de stelselwijziging opgenomen in de hiervoor gevormde bestemmingsreserve lopende projecten. In 2014 bestond de post projectgelden voor een groot deel uit nog te besteden middelen van de Postcode Loterij voor het project A15. Eind 2015 is het A15 project afgerond waardoor deze post is afgenomen.

(3) De pensioenpremies betreffen de nog te betalen openstaande nota's aan het BPL.

(4) De overige schulden bestaan uit vooruit gefactureerde bedragen (o.a. huur), en nog te betalen bedragen (o.a. accountantskosten en eenmalige uitkeringen).

**Niet uit de balans bijkende verplichtingen**

<i>Huurcontracten</i>	looptijd tot	huur op jaarbasis
		<b>2016</b>
Hamburgerstraat 28a, Utrecht	30-6-2017	359.000
Plein 9, Den Haag	31-12-2017	<u>13.500</u>
		372.500

De opzegtermijn van het huurcontract van de Hamburgerstraat in Utrecht bedraagt ten minste 12 maanden. De opzegtermijn van het huurcontract van Plein 9 in Den Haag bedraagt ten minste 12 maanden. In 2015 is gestart met een evaluatie van de huidige huisvesting. Op basis hiervan wordt besloten of de huidige huisvesting aan de eisen voldoet of dat verhuizen een optie is.

<i>Leasecontracten</i>	looptijd tot	huur op jaarbasis
		<b>2016</b>
Printers	31-12-2019	30.000

Het leasecontract is aangegaan voor een periode van 60 maanden en wordt op maandelijkse basis betaald.

#### *Storneringen incasso's*

Na invoering van SEPA wordt een storneringstermijn van 56 dagen gehanteerd. Dit kan tot gevolg hebben dat in de eerste twee maanden van 2016 storneringen van incasso's uit het boekjaar plaatsvinden. Gegeven de geringe omvang van storneringen bij Natuur & Milieu zal de impact van dit risico laag zijn.

#### *Erfenissen en legaten:*

In 2006 is Natuur & Milieu in bezit gekomen van 1/16 gedeelte van een erfenis die belast is met vruchtgebruik. De erfenis is gestort op een vermogensrekening bij de ABN AMRO Bank. Het voor Natuur & Milieu bestemde gedeelte bedraagt € 19.568,84 na aftrek van successierechten.

#### *Stichting de Noordzee*

Natuur & Milieu is met stichting de Noordzee per 1 januari 2016 een samenwerkingsverband aangegaan. Deze overeenkomst loopt tot en met 31 december 2017 en zal tussentijds (Q4-2016) geëvalueerd worden. Natuur & Milieu kan een lening of rekening courant faciliteit verstrekken tot een bedrag van maximaal € 100.000. Over voorwaarden zoals rentevergoeding en looptijd zal nader overleg worden gevoerd.

#### *CO2-emissie*

De totale CO2-emissie van Natuur & Milieu over 2015 bedraagt 20 ton. Natuur & Milieu probeert deze emissie te mitigeren en compenseert de emissie door de aankoop van Fairtrade Carbon Credits van FairClimateFund tegen een prijs van € 12,50 (excl. BTW) per ton CO2.



## 6. Toelichting op de staat van baten en lasten over 2015

### BATEN

<b>6.1 Baten uit eigen fondsenwerving</b>	<b>werkelijk 2015</b>	<b>begroot 2015</b>	<b>werkelijk 2014</b>
<i>Fondsenwerving:</i>			
- Donaties, giften en schenkingen	271.456	350.000	264.653
- Omzetting lang lopende lening in gift	0	-	81.680
- Nalatenschappen	6.036	-	47.787
- In kind bijdragen projecten	164.614	-	36.050
- Overige baten	<u>2.384.212</u>	<u>3.914.100</u>	<u>1.881.163</u>
Totaal Fondsenwerving	2.826.318	4.264.100	2.311.334
<i>Toelichting Fondsenwerving:</i>			
Donaties			
- Donatiebedrag N&M	233.102	350.000	224.646
- Donatiebedrag Zeekracht	<u>38.354</u>	<u>          </u>	<u>40.007</u>
- Totaal donatiebedrag	271.456	350.000	264.653
Aantal ontvangen donaties	18.363		17.306
Gemiddeld ontvangen bedrag	15		15

De realisatie van donaties, giften en schenkingen is achtergebleven op de begroting omdat de verwachte nalatenschappen lager zijn uitgevallen.

De stichting heeft in 2014 een toezegging ontvangen voor een nalatenschap van € 44k die begin 2015 is vastgesteld en derhalve in 2014 als bate is verantwoord.

Onder "in kind" bijdragen worden niet financiële bijdragen aan projecten verstaan, bijvoorbeeld in de vorm van producten of uren die "om niets" worden verstrekt. Ten behoeve van de financiële transparantie zijn deze fysieke bijdragen gewaardeerd zowel aan de batenkant als aan de lastenkant (materiële lasten).

#### *Overige*

De hier verantwoorde inkomsten zijn bijdragen van diverse instellingen in de vorm van sponsoring of donaties ten bate van specifieke projecten. Het bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

	<b>werkelijk 2015</b>	<b>begroot 2015</b>	<b>werkelijk 2014</b>
Adessium	129.502		79.273
ASN-bank	329.445		124.075
Athlon Car Lease Nederland BV	-		25.000
Buckaroo	-		35.312
De Vegetarische Slager	70.600		-
ECF (European Climate Foundation)	203.292		143.178
Eneco	191.168		254.972
Greenchoice	68.157		-

Hivos	10.000		30.000
Jumbo supermarkten	40.000		-
Koninklijke Gazelle	55.000		-
KPN	59.452		-
LEI	41.438		-
Liander	87.667		109.886
Nederland isoleert	33.563		86.950
Nissan	98.504		110.102
NWEA (Nederlandse Windenergie Associatie)	1.021		192.500
Paardekooper	42.561		36.939
PON Holding	59.759		-
Rabobank Nederland	37.500		31.250
Rockwool	38.743		56.480
Rooftop	8.456		21.707
Stedin Netbeheer B.V.	54.146		25.300
SWO Enexis	87.667		192.333
Tennet	52.968		22.167
Velux Nederland BV	-		25.000
Overige bijdragen (<35K)	<u>583.605</u>		<u>278.739</u>
	2.384.212	3.914.100	1.881.163
<b>Totaal baten uit eigenfondsenwerving</b>	<b>2.826.318</b>	<b>4.264.100</b>	<b>2.311.334</b>

Het achterblijven van inkomsten eigen fondsenwerving wordt met name veroorzaakt doordat een aantal B2B campagnes niet is gestart volgens planning, of niet door is gegaan. Daarnaast zijn de materiële kosten achter gebleven op de begroting.

<b>6.2 Baten uit acties van derden</b>	<b>werkelijk 2015</b>	<b>begroot 2015</b>	<b>werkelijk 2014</b>
<i>Baten Nationale Postcode Loterij</i>			
Jaarlijkse bijdrage	1.800.000	1.800.000	1.800.000

Tussen de Stichting Nationale Postcode Loterij en Natuur & Milieu is in 1996 een vijfjarige overeenkomst gesloten, waarin is bepaald dat Natuur & Milieu als beneficiënt zal delen in de opbrengst van de loterij. Deze overeenkomst is, net als in voorgaande jaren, in 2015 met vijf jaar verlengd tot en met 2020. De jaarlijkse bijdrage voor 2015 is vastgesteld op € 1.800.000.

Saldo 1 januari doorlopende projecten extra trekking	794.334	-	2.973.024
Ontvlechting Project A15	-	-	- 1.087.447
Saldo 31 december	<u>131.001</u>	<u>-</u>	<u>794.334</u>
Baten projectgelden extra trekkingen	663.333	900.000	1.091.243
<b>Totaal baten Nationale Postcode Loterij</b>	<b>2.463.333</b>	<b>2.700.000</b>	<b>2.891.243</b>

De projectgelden extra trekking betreffen het Project A15, waarvoor Milieudefensie en Natuur & Milieu in 2012 gezamenlijk € 4.450.000 ontvingen van de Postcode Loterij. Het project is in 2014 financieel gesplitst tussen de beide organisaties. Het Project A15 is ultimo 2015 afgesloten. Het op 31 december resterende bedrag wordt door Natuur & Milieu in 2016 ingezet voor projecten in het verlengde van het Project A15.

<i>Baten andere fondswervende instellingen</i>	<b>werkelijk 2015</b>	<b>begroot 2015</b>	<b>werkelijk 2014</b>
Greenpeace	22.792		59.209
IUCN	12.000		12.000
LandschappenNL	16.500		
Natuur- en Milieufederaties	11.500		10.500
Natuurmonumenten	30.000		31.670
Oxfam Novib	62.561		52.757
SEFEP	-		15.132
Smart Energy for Europe Platform	-		15.132
Vereniging Milieudefensie	30.586		
Vogelbescherming	22.000		18.000
Waddenvereniging	10.500		10.500
Wereldnatuurfonds	47.250		51.775
Overige	<u>17.004</u>	<u>        </u>	<u>61.064</u>
	282.693	194.500	337.738
<b>Totaal bijdragen uit acties derden</b>	<b>2.746.026</b>	<b>2.894.500</b>	<b>3.228.981</b>

### 6.3 Opbrengsten van overheden

Opbrengsten die toe te rekenen zijn aan het lopend boekjaar zijn als volgt te verdelen:

Ministerie van I&M	756.137		431.788
Ministerie van EZ algemeen	281.388		311.559
Ministerie van Binnenlandse zaken	4.826		70.174
RvO (EZ)	122.182		175.023
Overige rijksoverheden	<u>62.221</u>	<u>        </u>	<u>77.215</u>
<b>Totaal</b>	<b>1.226.754</b>	<b>939.900</b>	<b>1.065.758</b>

### 6.4 Rentebaten en baten uit beleggingen

Het resultaat uit beleggingen kan als volgt worden gespecificeerd:

Dividend Meewind	6.355		5.895
Baten uit rente	<u>35.699</u>	<u>        </u>	<u>61.778</u>
Totaal	42.054	31.500	67.673
Dividendbelasting (-/-)	-		-
<b>Totaal</b>	<b>42.054</b>	<b>31.500</b>	<b>67.673</b>

### 6.5 Overige baten

De overige baten zijn als volgt samengesteld:

Vacaties en adviezen	1.706		766
Verhuur	82.312		82.518
Overige	<u>42.944</u>	<u>        </u>	<u>44.395</u>
<b>Totaal</b>	<b>126.962</b>	<b>115.000</b>	<b>127.679</b>

**LASTEN****6.6 Besteed aan doelstelling**

De hier verantwoorde kosten hebben allen betrekking op uitvoeringskosten van eigen activiteiten. Natuur & Milieu verstrekt geen subsidies aan derden. Onder de som der lasten is een bedrag aan personele kosten opgenomen, zonder opsplitsing naar doelstelling als volgt gespecificeerd:

	<b>werkelijk 2015</b>	<b>begroot 2015</b>	<b>werkelijk 2014</b>
Lonen en salarissen	2.733.174	3.058.508	2.629.936
Sociale lasten	474.175	484.689	422.490
Pensioenkosten	<u>381.571</u>	<u>407.064</u>	<u>369.908</u>
	3.588.920	3.950.261	3.422.333
Inhuur tijdelijk personeel	396.175	162.000	230.312
Overige personeelskosten	<u>151.947</u>	<u>181.321</u>	<u>147.813</u>
	4.137.042	4.293.582	3.800.458

Een verdere specificatie van deze kosten is te vinden in hoofdstuk 7.

Het percentage van de totaal aan de doelstellingen bestede kosten ten opzichte van de totale baten van de organisatie bedraagt voor 2015: 96% (2014: 90%) en ten opzichte van de totale lasten: 91% (2014: 90%).

**6.7 Werving baten:**

De kosten voor werving van baten zijn opgesplitst in twee onderdelen, de kosten van werving van gelden bij privé personen en bedrijven, en de kosten voor werving van gelden bij (vermogens)fondsen en andere fondswervende instellingen. Deze activiteiten worden binnen Natuur & Milieu op een 3-tal projecten bijgehouden. De personele kosten worden verdeeld op basis van uren per project.

*Kosten eigen fondsenwerving:*

Uitvoeringskosten	119.030		143.879
(In)directe verwervingskosten	<u>4.578</u>	<u>          </u>	<u>4.611</u>
Totaal	123.608	332.597	148.490

Baten uit eigenfondsenwerving	2.826.318	4.264.100	2.311.334
-------------------------------	-----------	-----------	-----------

<b>Kosten in % van baten uit eigenfondsenwerving</b>	<b>4,4%</b>	<b>7,8%</b>	<b>6,4%</b>
--	-------------	-------------	-------------

*Kosten acties derden:*

Uitvoeringskosten	18.246	116.858	52.114
(In)directe verwervingskosten	<u>-</u>	<u>          </u>	<u>-</u>
Totaal	18.246	116.858	52.114

Het percentage kosten ten behoeve van eigen fondsenwerving is ten opzichte van 2014 gedaald. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat er minder uren gerealiseerd zijn voor fondsenwerving als gevolg van langdurige onderbezetting bij de medewerkers fondsenwerving vanwege uitdiensttredingen.

### 6.8 Beheer en Administratie

Deze kosten worden volgens de richtlijn RJ 650 niet toegerekend aan de doelstellingen en de post fondsenwerving, maar als separate kostenpost zichtbaar gemaakt in de staat van baten en lasten. De kosten van de organisatie worden volgens de volgende sleutel aan de kosten Beheer en Administratie toegerekend:

	Doelstelling	Fondsen- werving	Beheer en Administratie
Directie	60%	3%	37%
Management ondersteuning	45%	3%	52%
Personeel en Organisatie	60%	3%	37%
Financiën (incl. projectadministratie)	58%	3%	40%
<b>Totaal</b>	<b>56%</b>	<b>3%</b>	<b>42%</b>

De sleutel is gebaseerd op een inschatting van de urenbesteding van directie, managementondersteuning (inclusief facilitaire zaken), financiën en Personeel & Organisatie. De toedeling van kosten aan fondsenwerving is gebaseerd op de verhouding van de in 2015 daadwerkelijk geschreven uren fondsenwerving ten opzichte van het totaal aantal geschreven uren voor het realiseren van de doelstellingen. Hantering van de sleutel leidt tot de volgende bedragen en percentages:

	<b>werkelijk 2015</b>	<b>begroot 2015</b>	<b>werkelijk 2014</b>
Kosten Beheer en Administratie	509.850	477.254	516.983
Som der lasten	7.317.817	8.245.000	6.993.298
	7,0%	5,8%	7,4%

De kosten beheer en administratie komen, zowel absoluut gezien en als percentage, hoger uit dan begroot. Dit komt met name omdat er vacatures waren waarop tijdelijk externe medewerkers zijn ingehuurd hetgeen een kostenstijging tot gevolg had. Inmiddels zijn betreffende vacatures weer vervuld. Voor het percentage van kosten Beheer en Administratie ten opzichte van de som der lasten wordt gestreefd naar een realisatie van een percentage tussen de 5 en 8%.

### 6.9 Directie en Raad van Toezicht

#### Directie

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Periodiek wordt dit geactualiseerd, in 2015 is dat ook gebeurd. Bij deze vaststelling heeft de Raad van Toezicht de Adviesregeling Beloning Directeuren van Goede Doelen Nederland (GDN) en de Code Wijffels gevolgd. Daarbij worden zwaartecriteria gehanteerd, aan de hand waarvan een maximumnorm voor het jaarinkomen wordt bepaald. Bij Natuur & Milieu leidde dit tot een zogenaamde BSD-score tussen 411 en 450 punten waarbij in 2015 een maximaal jaarinkomen hoort van € 109.550,- bij een full-time dienstverband. De voor de toetsing relevante bedragen over 2015 zijn vermeld in de tabel hieronder.

*Overzicht bezoldiging directie*

	2015	2014
Naam	Tjerk Wagenaar	Tjerk Wagenaar
Functie	directeur	directeur
Dienstverband:		
• Aard (looptijd)	onbepaald	onbepaald
• Uren (per week)	40	40
• Parttime %	100%	100%
• Periode	1/1-31/12	1/1-31/12
Bezoldiging (jaarinkomen)		
• Bruto salaris	101.435	101.435
• Vakantiegeld	<u>8.115</u>	<u>8.115</u>
<b>GDN-loon</b>	<b>109.550</b>	<b>109.550</b>
SV-lasten (w.g. deel)	7.952	9.635
Belaste vergoedingen	-	-
Pensioenlasten (w.g. deel)	13.040	14.175
Overige beloningen	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal 2015	130.542	133.360

*Raad van Toezicht*

Binnen het Raad van Toezicht model dat Natuur & Milieu hanteert, is de directeur tevens bestuurder. De leden (6) van de Raad van Toezicht van de stichting ontvangen geen bezoldiging en aan hen is in dit boekjaar geen lening, voorschot of garantie verstrekt.

## 7. Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

Bestemming	Doelstelling					Werving baten		Beheer en administratie	Totaal 2015	Begroting 2015	Totaal 2014
	Campagnes	Voedsel	Energie	Mobiliteit	Overige *	Eigen werving	Acties derden				
Gemiddeld aantal FTE	14,2	7,7	7,3	10,3	4,3	1,1	0,2	4,3	49,4	52,9	47,4
Publiciteit en communicatie	57.513	31.297	29.517	41.796	17.571	4.578	676	-	182.948	205.000	144.876
Salariskosten	1.028.725	559.803	527.968	747.602	314.282	81.892	12.088	316.560	3.588.920	3.950.261	3.422.333
Overige personele kosten	157.113	85.497	80.634	114.178	47.999	12.507	1.846	48.347	548.122	343.321	378.125
Huisvestingskosten	163.848	89.161	84.091	119.072	50.056	13.043	1.925	50.419	571.617	590.000	565.632
Bureaunkosten	26.139	14.224	13.415	18.996	7.986	2.081	307	8.044	91.192	112.000	119.962
Organisatiekosten	53.524	29.126	27.470	38.897	16.352	4.261	629	16.471	186.730	187.000	173.406
Algemene kosten	36.145	19.669	18.550	26.267	11.042	2.877	425	60.853	175.830	365.978	160.159
Afschrijvingen	<u>29.755</u>	<u>16.192</u>	<u>15.271</u>	<u>21.624</u>	<u>9.090</u>	<u>2.369</u>	<u>350</u>	<u>9.156</u>	<u>103.805</u>	<u>141.440</u>	<u>155.129</u>
Totaal kosten organisatie	1.552.762	844.969	796.916	1.128.433	474.378	123.608	18.246	509.850	5.449.164	5.895.000	5.119.621
Materiële projectkosten	<u>1.060.501</u>	<u>414.261</u>	<u>104.501</u>	<u>254.951</u>	<u>34.439</u>	-	-	-	<u>1.868.654</u>	<u>2.350.000</u>	<u>1.873.676</u>
<b>Totaal</b>	<b>2.613.263</b>	<b>1.259.230</b>	<b>901.418</b>	<b>1.383.384</b>	<b>508.817</b>	<b>123.608</b>	<b>18.246</b>	<b>509.850</b>	<b>7.317.818</b>	<b>8.245.000</b>	<b>6.993.298</b>
Bestedingspercentage als %											
van. de totale baten	37,5%	18,1%	12,9%	19,9%	7,3%	1,8%	0,3%	7,3%	105,0%	100,0%	102,8%
Lasten als % totale lasten	35,7%	17,2%	12,3%	18,9%	7,0%	1,7%	0,2%	7,0%	100,0%	100,0%	100,0%

\* De activiteiten onder de doelstelling "Overige" betreffen onder andere:

- activiteiten met betrekking tot samenwerkingsverbanden met andere partijen;
- activiteiten met betrekking tot de omgevingswet;
- overige strategische activiteiten.

## **8. Toelichting verdeling uitvoeringskosten**

### **Algemeen**

In de kosten Beheer en Administratie zijn o.a. de kosten van het personeel opgenomen dat geen directe inzet heeft op projecten van Natuur & Milieu. De kosten van administratieve ondersteuning van de projecten zijn wel opgenomen als kosten ten laste van de doelstelling.

### **Op de begrotingsposten**

#### *Publiciteit en communicatie:*

De gerealiseerde kosten 2015 zijn € 22.000 lager dan begroot. Dit wordt onder andere veroorzaakt door onderbezetting van medewerkers fondsenwerving als gevolg van uitdiensttreding, alsmede een bewuste keuze om minder uit te geven voor publiciteit en communicatie.

In de begroting 2016 is het budget op hetzelfde niveau gehouden.

#### *Salariskosten:*

De onderschrijding wordt veroorzaakt door het lagere aantal fte dan begroot. Doordat er minder fte gerealiseerd zijn en medewerkers de organisatie hebben verlaten, heeft dit impact gehad op de post inhuur externen (zie overige personeelskosten).

#### *Overige personele kosten:*

De overschrijding (€ 205.000) wordt veroorzaakt door hogere inhuurkosten voor de flexibele schil en invulling van openstaande vacatures bij de bedrijfsvoering.

#### *Huisvestingskosten:*

De huisvestingskosten waren € 18.000 lager dan begroot als gevolg van lagere overige huisvestingskosten en hogere opbrengst inwonende organisaties.

#### *Bureaunkosten:*

De Bureaunkosten waren lager dan begroot (- € 21.000) hetgeen voornamelijk veroorzaakt werd door lagere telefoniekosten en lagere kosten voor kantoorartikelen en drukwerk.

#### *Organisatiekosten:*

De organisatiekosten zijn gerealiseerd conform begroting.

#### *Algemene kosten:*

De onderschrijding van de algemene kosten met € 190.000 wordt onder andere veroorzaakt door het inzetten van de reserve van de directeur (€ 208.000) om het tekort bedrijfsvoeringskosten mee te dekken. Voorts is de realisatie van de automatiseringskosten € 11.000 hoger door extra kosten licenties en zijn de accountantskosten € 12.000 hoger door hernieuwde afspraken.

#### *Afschrijvingen:*

De onderschrijding van de afschrijvingen wordt veroorzaakt door het later in gebruik nemen van de nieuwe website van Natuur & Milieu, waardoor de afschrijvingskosten die op 2015 drukken lager dan begroot zijn. De afschrijvingen op meubilair en op verbouwingen zijn conform begroting.

#### *Materiële projectkosten:*

De materiële projectkosten (€ 1.869.000) zijn lager dan begroot (- € 481.000). Deze onderschrijding is in meer of mindere mate bij alle doelstellingen waar te nemen, behalve bij het thema Voedsel. Dit thema heeft inkind



bijdrages (in uren) ontvangen ter waarde van € 164.000. Hierdoor stijgen zowel de materiële kosten als de materiële opbrengsten en komen deze hoger uit dan begroot. De materiële projectkosten zijn in de begroting 2016 fors lager geraamd.

De bestedingspercentages per doelstelling ten opzichte van de totale baten (conform RJ 650) geven een enigszins vertekend beeld van de daadwerkelijke inzet ten behoeve van de verschillende doelstellingen. Indien de kosten per doelstelling worden afgezet tegen de lasten van de organisatie zonder materiële projectkosten wordt een realistischer beeld verkregen. Bij Campagnes en Mobiliteit zijn dan circa 21% respectievelijk 15% van de totale organisatiekosten gemaakt om de doelstellingen te verwezenlijken. Voor Voedsel en voor Energie zijn deze percentages in 2015 respectievelijk 12% en 11%. Het percentage organisatiekosten zonder materiële kosten dat aan Werving Baten en Beheer en Administratie wordt besteed is in 2015 respectievelijk 2% en 7%.

## **9. Overige gegevens**

### **Vaststelling en goedkeuring**

De jaarrekening 2015 is door de Raad van Toezicht goedgekeurd in de vergadering van 14 april 2016 en op dezelfde dag door de directie vastgesteld.

### **Voorstel resultaatbestemming**

De directie stelt de resultaatbestemming vast overeenkomstig de resultaatverdeling zoals opgenomen in de staat van baten en lasten.

### **Gebeurtenissen na balansdatum**

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die hier vermeld dienen te worden.

**Bijlage: Begroting 2016**

<b>Baten</b>	<b>Begroting 2016</b>	<b>Realisatie 2015</b>	<b>Begroting 2015</b>
Baten uit eigen fondsenwerving	3.504.501	2.826.318	4.264.100
Baten uit acties van derden			
Baten uit acties van derden	2.002.988	2.082.693	1.994.500
Baten uit extra trekkingen NPL	<u>200.000</u>	<u>663.333</u>	<u>900.000</u>
Totaal baten uit acties van derden	2.202.988	2.746.026	2.894.500
Baten uit overheidsprojecten	1.330.500	1.226.754	939.900
Rentebaten	25.000	42.054	31.500
Overige baten	<u>120.000</u>	<u>126.962</u>	<u>115.000</u>
<b>Som der baten</b>	<b>7.182.989</b>	<b>6.968.114</b>	<b>8.245.000</b>
<b>Lasten</b>			
Besteed aan doelstellingen			
- Campagnes	2.925.534	2.613.263	3.048.610
- Voedsel	973.431	1.259.230	1.047.903
- Energie	692.979	901.418	1.088.589
- Mobiliteit	885.058	1.383.384	1.613.024
- Overige (*)	<u>1.082.735</u>	<u>508.817</u>	<u>520.165</u>
Totaal besteed aan doelstelling	6.559.737	6.666.112	7.318.291
% van de totale baten	91%	96%	89%
Werving baten			
- Kosten eigen fondsenwerving	121.308	123.608	332.597
% van de baten uit eigen fondsenwerving	3,5%	4,4%	7,8%
- Kosten van acties derden	<u>15.569</u>	18.246	<u>116.858</u>
	136.877	141.855	449.455
Kosten beheer en administratie	486.375	509.850	477.254
% van totale lasten	6,8%	7,0%	5,8%
<b>Som der lasten</b>	<b>7.182.989</b>	<b>7.317.817</b>	<b>8.245.000</b>
Resultaat	0	-349.703	0

Het tekort is onttrokken aan:

Continuïteitsreserve	- 178.154
Bestemmingsreserves	
- Toevoeging Reserve Ziekteverzuim	- 100.000
- Bestemmingsreserve projecten	- 56.927
Bestemmingsfondsen	
- Donateursbaten Zeekracht	<u>- 14.622</u>
	- 349.703

(\* ) De activiteiten onder de doelstelling "overige" betreffen onder andere:

- activiteiten met betrekking tot samenwerkingsverbanden met andere partijen;
- activiteiten met betrekking tot de Omgevingswet;
- overige strategische activiteiten.

In 2016 is onder de post "overige" het nieuwe thema Business Development opgenomen. Dit verklaart de stijging ten opzichte van de gegevens 2015.